

Motion till riksdagen
2005/06:K422

av Stefan Attefall m.fl. (kd)

Regionalt självstyre i Stockholm

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Regionalt självstyre i Stockholmsregionen	2
4	Stockholmsregionens betydelse för tillväxten.....	2
5	Regionförsöken	3
6	Ansvarskommittén	4
7	Regionala demokratiska organ	4
8	Subsidiaritet och kommunalt självstyre.....	5
9	Regionutveckling i övriga Europa.....	5

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett direktvalt självstyrelseorgan bör inrättas i Stockholmsregionen.

3 Regionalt självstyre i Stockholmsregionen

Nödvändigheten av att öka den regionala samordningen och skapa ett kraftfullt regionalt samarbete i Stockholmsregionen är akut. Stockholm har stor betydelse för hela landets tillväxt. Verksamheter och företag som tillåts utvecklas framgångsrikt i Stockholmsregionen får stora spridningseffekter i övriga delar av landet. Stockholms möjligheter att främja tillväxten begränsas tyvärr såväl av regeringens ovilja att inse Stockholms betydelse som av regionens egna tillkortakommanden.

De bristande möjligheterna för kommuner och regioner att själva påverka sin situation leder till att statliga stödpengar och särskilda statliga satsningar blir avgörande för utvecklingen. Att söka och kräva bidrag och utvecklingsmedel blir viktigare för regionens utveckling än att skapa tillväxt och samarbete som genererar en positiv utveckling. Det regionala ansvarstagandet och utrymmet att påverka sin egen situation måste öka. Ett demokratiskt ansvarigt organ på regional nivå i Stockholmsregionen bör inrättas; och regeringen bör ge ett sådant möjlighet att ansvara för viktiga utvecklingsfrågor i regionen.

Ett regionalt självstyrelseorgan skulle främja samverkan mellan högskolor, näringsliv, offentliga organ med flera, vilket kan frigöra skaparkraft och kreativitet, vilket i sin tur ökar tillväxten. Detta förutsätter emellertid att regionerna har laglig möjlighet att påverka sin egen situation och inte förhindras av ett omfattande statligt regelsystem. Regionerna måste förfoga över de instrument som verkligen kan påverka tillväxtförutsättningarna. Ett direktvalt självstyrelseorgan bör därför inrättas i Stockholmsregionen.

4 Stockholmsregionens betydelse för tillväxten

Stockholm kan fungera som "tillväxtmotor" för Sverige. I Stockholm finns huvudkontor för några av landets och Europas största företag, här testas nya produkter och utvecklas kommersiella tillämpningar av innovationer. Stockholm konkurrerar med andra center i Europa då företag bestämmer sig för var de ska lokalisera sig. Goda etablerings- och utvecklingsvillkor i Stockholm konkurrerar inte med andra orter i Sverige utan med andra huvudstadsområden i Europa och i världen.

Storstadsregionen kännetecknas av täthet, att många människor lever och arbetar nära varandra. Täthet, komplexitet och mångfald innebär en god jordmån för innovationer och nya idéer. På så sätt skapas en bredd i näringslivet som är större än i andra regioner med marknadsmässiga förutsättningar för att nya verksamheter med hög specialisering ska kunna uppstå och utvecklas.

De fördelar som är förknippade med storlek, täthet och mångfald har också nackdelar i form av överhettning, trängsel, risk för segregation, tunga och komplicerade beslutsprocesser, höga lokal- och boendekostnader och långa restider. Därför behöver regeringen och regionen tillsammans förbättra bostadsmarknaden, få fart på byggandet, öka framkomligheten genom olika trafikinvesteringar och göra det lättare för invandrare och minoriteter att komma på arbetsmarknaden för att skaffa sig egen försörjning.

5 Regionförsöken

I Västra Götaland och Skåne har regioner kunnat bildas. Erfarenheterna av dessa är att det regionala utvecklingsarbetet har vitaliserats avsevärt sedan regionerna tog över ansvaret. Såväl Sydsvenska som Västsvenska handelskamrarna är varma tillskyndare av de direktvalda regionerna. Regionens politiker har kunnat samarbeta mer målinriktat och på ett övergripande och mer strategiskt sätt än tidigare. Västra Götalandsregionen har fått ansvar för fördelningen av resurserna till de regionala vägarna. Med makt över resurserna följer också en politisk vilja att agera ansvarsfullt. I Västra Götaland har kommunerna aktivt involverats i de regionala frågorna. De är representerade i det beredningsarbete som fortgår kontinuerligt. Hälften av platserna i den regionala beredningsgruppen besätts av kommunföreträdare utsedda av kommunförbunden i länet.

Medan självstyrelseorgan kunnat bildas i Västra Götaland och Skåne förhindrar regeringen tyvärr ökat regionalt självstyre i Stockholmsregionen genom att inte tillåta fler regionförsök. Det innebär en stor orättvisa att de båda andra storstadsområdena kunnat utvecklas på detta område medan Stockholm förhindrats att göra det.

I Stockholmsregionen råder en ”regional röra”. Regionen har inte kunnat samla sig till gemensamma ståndpunkter gentemot staten eller andra aktörer och blir därmed en svag och splittrad förhandlingspart i olika utvecklingsfrågor. Den ”regionala röran” får också återverkningar genom svårigheter att samla sig till beslut även i frågor där landsting och kommuner själva råder över besluten. De senaste årens försök att skapa ett kommunalförbund mellan kommunerna och landstinget för utvecklingsfrågor är belysande. Diskussionerna om att skapa Regionförbundet Stockholms län ledde inte fram till något utan havererade på grund av politisk oenighet. Avsikten var att i ett indirekt valt regionförbund kunna hantera regionplanefrågor, infrastrukturfrågor och då främst olika trafikinvesteringar samt frågor om tillväxt och näringslivsutveckling.

Fel! Okänt namn på

6 Ansvarskommittén

Den så kallade Parkkommittén såg positivt på det regionala självstyret och föreslog att försöksverksamheten skulle förlängas och utvidgas till hela landet inklusive Stockholms län. Avsikten var att politiker i respektive län skulle avgöra om självstyrelseorganen skulle vara direkt eller indirekt valda. Trots detta valde regeringen att inte gå på den linje Park förordat utan ville avbryta alla regionförsök. Riksdagen bestämde emellertid att försöken i Västra Götaland och Skåne skulle få fortsätta.

Ett av Ansvarskommitténs uppdrag är att analysera och lämna förslag om försöksverksamheten i Västra Götaland och Skåne. Man ska också lämna förslag om hur ansvaret för uppgifter med anknytning till regional utveckling ska fördelas mellan staten och den kommunala nivån. Beslut med anledning av Ansvarskommitténs förslag kommer att kunna fattas tidigast 2008/09 och val till ett nytt organ hållas 2010. Ett sådant regionalt organ skulle naturligtvis också få ansvar för hälso- och sjukvården.

Ansvarskommitténs slutsatser i dess första delbetänkande om vilka förutsättningar som är avgörande för en positiv utveckling av den offentliga verksamheten är väl valda. De anger att ökad utvecklingskraft, ökat medskapande, minskad sektorisering och tydligare ansvarsfördelning är viktiga ingredienser att beakta när samhällsorganisationen ska utformas. Dessa element passar väl in i arbetet med direktvalda regionala organ. Kristdemokraterna anser att steg bör tas emot ett direktvalt självstyrande organ i Stockholmsregionen.

7 Regionala demokratiska organ

Det kan vara frestande att skapa regionala organ utan medborgerlig insyn. Där kan överenskommelser slutas mellan kommunalråd och landstingsråd som binder upp deras agerande i olika regionala frågor. Sådana modeller har dock den bristen att de, särskilt i takt med att den regionala nivån blir alltmer betydande, kommer att sakna demokratisk förankring och ge intryck av att man gjort upp i slutna rum. På längre sikt kommer sådana överenskommelser att sakna legitimitet.

Björn Badersten, fil. dr i statsvetenskap i Lund, har undersökt hur olika modeller för regional samverkan förhåller sig till ett antal demokratiideal. Slutsatsen är att direktvalda regionfullmäktige kommer idealet närmast. En sådan organisation förenar relativ handlingskraft med de demokratikrav som bör ställas på en politisk nivå. Han menar att de nätverk av medborgerligt engagemang som finns i olika regionala frågor i kombination med transparenta politiska institutioner med direktvalda fullmäktige kan bilda bas för en livskraftig demokrati på regional grund. Det finns starka skäl att förespråka en modell som i så hög grad som möjligt har folklig legitimitet. Det handlar om att aktivt involvera medborgarna i de olika besluten för att förtydliga deras roll som politikens uppdragsgivare inom ramen för den representativa demokratin på regional nivå.

8 Subsidiaritet och kommunalt självstyre

Subsidiaritetsprincipen innebär att beslut ska fattas på lägsta möjliga ändamålsenliga nivå. Slutsatsen av hur det politiska ansvaret fördelas mellan olika nivåer innebär att vi ser regionnivån som en lämplig nivå för komplexa beslut som kräver samverkan mellan flera parter på regional nivå. Staten bör ha en stödjande roll gentemot regionerna och kommunerna.

Den demokratisyn Kristdemokraterna förespråkar tillsammans med subsidiaritetsprincipen innebär att vi ser regionnivån som en effektiv och demokratiskt legitim nivå att fatta betydligt fler beslut på än för närvarande. Staten har ett betydande inflytande även över flera regionala politikområden. Tyvärr finns också tecken på att staten är på väg att återta makten över beslut som tidigare varit delegerade. Detta gäller även den kommunala nivån. Det kommunala självstyret bör förstärkas genom att det grundlagsskyddas. Under socialdemokratiskt styre har i stället alltför beslut centraliserats och det kommunala självstyret urholkats, bland annat genom att kommunerna ålagts nya uppgifter utan att få nödvändiga resurser för att klara dem.

Statliga regleringar av verksamheter som kommuner och landsting har ansvar att sköta gör det politiska uppdraget på kommun- och landstingsnivå svårt. Ständiga tillskott av specialdestinerade bidrag till kommunala verksamheter där staten vill se förstärkningar har den effekten att anpassningar görs av kommun- och landstingsbeslut avsedda att passa in i den statliga mallen. För att komma i åtnjutande av resurser utformas kommunal verksamhet på ett annat sätt än vad som egentligen skulle passa den egna kommunen. De lokala utvecklingsavtalen och de lokala investeringsprogrammen är bra exempel på detta. De extra statsbidragen till förskolan och skolan är andra exempel. Följden blir också att medborgarna inte kan utkräva ett tydligt ansvar när de inte tydligt kan se vilken nivå och vilka politiker som egentligen är ansvariga för resultaten.

9 Regionutveckling i övriga Europa

Utvecklingen i Europa går mot starkare regioner och ökat samarbete mellan regioner. Regeringen sköter EU-samarbetet som vore det enbart ett samarbete mellan stater, inte ett levande samarbete där också regioner och kommuner samarbetar och där det direktvalda Europaparlamentet ges betydelse. Ett bättre samarbete mellan regeringen och lokala, demokratiskt tillsatta aktörer bör utvecklas. Därtill bör kommuners och regioners insyn i och inflytande på regeringens ställningstaganden inom EU öka. Ett direktvalt regionalt självstyrelseorgan skulle förbättra Stockholms möjligheter att bidra till och dra nytta av ett sådant arbete.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 30 september 2005

Stefan Attefall (kd)

Inger Davidson (kd)

Mats Odell (kd)

Peter Althin (kd)

Helena Höij (kd)

Ingvar Svensson (kd)